Lietas arhīva Nr. CA-0065-22/7
ECLI:LV:ZAT:2022:0616.C73503020.6.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Jelgavā 2022.gada 16.jūnijā

Zemgales apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Daina Baltā
tiesnese Anita Misiuna
tiesnesis Juris Siliņš
ar tiesas sēžu sekretāri Annu Goļcu

piedaloties prasītājai /pers. A/, prasītājas pilnvarotai pārstāvei un juridiskās palīdzības sniedzējai advokātei Sarmītei Bitei, atbildētājai /pers. B/, trešajai personai /pers. C/, trešās personas juridiskās palīdzības sniedzējam advokātam Normundam Strenģem

izskatīja atklātajā tiesas sēdē videokonferences režīmā civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. B/ par pirkuma līguma atzīšanu par simulatīvu, zemesgrāmatā ierakstītā īpašuma tiesību iegūšanas pamata grozīšanu sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Zemgales rajona tiesas 2021.gada 7.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Prasītāja/pers. A/ iesniedza prasības pieteikumu pret atbildētāju /pers. B/ ar trešo personu /pers. C/, kur pamatojoties uz Civillikuma 1439., 1912., 2015.pantu izvirza prasījumus:

- atzīt pušu 2004.gada 25.martā noslēgto pirkuma līgumu, kuru kā notariālo aktu ar reģistrācijas Nr./numurs/ ir apliecinājusi zvērināta notāre Ināra Dzene, par simulatīvu darījumu;
- atzīt, ka puses noslēgušas dāvinājuma līgumu, ar kuru /pers. B/ uzdāvinājusi savai meitai /pers. A/ nekustamo īpašumu /adrese/, kadastra Nr./kadastra numurs/, bet /pers. A/ ar pateicību dāvinājumu ir pieņēmusi. Noteikt, ka no 2004.gada 25.martā izskata pēc noslēgtā darījuma (pirkuma līguma) spēkā paliek tas, kas vajadzīgs, lai uzturētu spēkā patiesi gribēto dāvinājuma darījumu – līguma puses, noslēgšanas datums, līguma objekts, līguma 3.-6.nodaļa, kurā vārds Pārdevēja aizstājams ar vārdu Dāvinātāja, bet Pircēja – ar vārdu Apdāvinātā, bet izslēdzami 2.1. un 2.3.punkts par pirkuma maksas samaksu un novērtējumu;
- noteikt, ka /vieta/zemesgrāmatas nodalījuma Nr./numurs/II daļas 1.iedaļā ir grozāms īpašnieces /pers. A/ īpašuma tiesību iegūšanas pamats uz "2004.gada 25.marta dāvinājuma līgums."

Prasības pieteikums pamatots ar turpmāk minētiem apstākļiem.

[1.1] Atbildētājai /vieta/zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/nostiprinātas īpašuma tiesības uz dzīvokļa īpašumu /adrese/, un pie dzīvokļa piederošām kopīpašuma 482/57570 domājamām daļām (turpmāk – dzīvokļa īpašums), kuru atbildētāja ieguva 1998.gada 1.oktobrī privatizācijas ceļā.

2004.gada 25.martā puses parakstīja pirkuma līgumu par dzīvokļa īpašuma pirkumu.

Prasītājai īpašuma tiesības zemesgrāmatā uz dzīvokļa īpašumu nostiprinātas 2004.gada 23.novembrī.

[1.2] Trešā persona /pers. C/ cēla tiesā prasību pret /pers. A/ par laulības šķiršanu un kopmantas sadali (*civillieta Nr.C73534819*), izvirzot prasījumu dzīvokļa īpašumu atzīt par laulāto kopīgu mantu, atstājot to viņam, izmaksājot kompensāciju prasītājai. Prasītājas īpašuma tiesību iegūšanas pamatu neviens līdz /pers. C/ prasības celšanai nav apšaubījis vai apstrīdējis. /pers. C/ izmantojis darījuma sastādīšanu pirkuma līguma formā kā formālu apstākli prasības celšanai. Tāpēc prasītāja spiesta celt prasību, lai apstrīdētu rakstveida pierādījumu (*Civilprocesa likuma 178.panta trešā daļa*).

[1.3] Pušu pirkuma līgums ir simulatīvs darījums, jo /pers. B/ gribēja nodot īpašuma tiesības meitai bez atlīdzības pēc mazmeitas /pers. D/ piedzimšanas /datums/. Pirkuma līguma 2.1.punktā norādītā pirkuma maksa 2724 Ls, kas ir vienāda ar kadastrālo vērtību, ir nolikta tikai izskata pēc. /pers. B/ apliecinājums par pirkuma maksas saņemšanu ir izteikts tikai izskata pēc, jo pirkuma maksa nav ne maksāta, ne saņemta.

Pirkuma līgums nepatiesi atspoguļo pušu patiesi gribēto darījumu. Tieši trešā persona ieteica noformēt pirkuma darījumu, tā cenu norādot vienādu ar īpašuma kadastrālo vērtību, lai būtu jāmaksā mazāki nodokļi. Puses nepievērsa uzmanību sastādītajam dokumentam, tā būtībai un tiesiskajām sekām, jo vēlējās nodot īpašuma tiesības /pers. A/ bez atlīdzības. Pirkuma līgums nav sastādīts ar mērķi pievilt kādu trešo personu.

Starp pusēm nav strīda par īpašuma tiesību uz nekustamo īpašumu nodošanu un to nostiprinājumu zemesgrāmatā, bet prasītāja grib grozīt nostiprinājuma pamatu, lai ieraksti atbilstu patiesi gribētajam un noslēgtajiem darījumam, ievērojot Zemesgrāmatu likuma 1.pantu.

[2] Atbildētāja/pers. B/ iesniegusi tiesā paskaidrojumus (lietas 40.-41.lapa), norādot, ka prasību atzīst, ka prasītāja patiesi norādījusi visus faktiskos apstākļus, ka laulības šķiršanas lietā viņa kā lieciniece sniegusi patiesas liecības par to, kā un kāpēc notika darījums. Ar meitu nav strīda par 2004.gada 25.marta darījuma patieso būtību.

[3] Trešā persona /pers. C/ iesniedzis paskaidrojumus (lietas 57.-61.lapa), norādot, ka prasību uzskata par nepamatotu un noraidāmu sekojošu argumentu dēļ.

Jautājumu par dāvinājumu nav apsprieduši. Tika apspriests jautājums par dzīvokļa īpašuma pirkšanu no /pers. B/, jo ģimenei bija nepieciešams divistabu dzīvoklis, savukārt /pers. B/ bija griba to pārdot, lai varētu sev nopirkt mazākas platības dzīvokli /vieta/.

Pirkuma līgums ir noslēgts notariālā akta formā, notārs skaidrojis līdzēju gribu, un līdzēju gribas izpaudums nevar tikt apšaubīts. No pirkuma līguma 2.2.punktā norādītā ir redzams, ka vienu mēnesi iepriekš ir pieprasīta pirms pirkuma līguma parakstīšanas un 2004.gada 25.februārī saņemta no Valsts zemes dienesta Zemgales reģionālās nodaļas nekustamā īpašuma valsts kadastra uzziņa par dzīvokļa īpašuma kadastrālo vērtību.

Pušu norādes par dāvinājumu ir izdomātas un nepatiesas. Pušu vienotā un saskaņotā pozīcija dod pamatu uzsvērt, ka attiecīgais jautājums tiek simulēts un tiesa tiek maldināta, lai slēptu no trešajām personām simulatīva darījuma dalībnieku tiesisko attiecību patieso raksturu. Pušu paskaidrojumi ir vērtējami kritiski.

Prasībai ir iestājies 10 gadu noilgums. Lietā nav iesniegti pierādījumi, ka prasītāja līdz prasības celšanas dienai būtu veikusi kādas darbības, kas pārtrauktu noilgumu. Tādejādi saskaņā ar Civillikuma 1893.pantu saistību tiesības izbeidzas.

Puses nerīkojas saskaņā ar Civillikuma 1.pantā noteikto principu.

[4] Ar Zemgales rajona tiesas 2021.gada 7.maija spriedumu prasība noraidīta.

Spriedumu tiesa pamatojusi ar turpmāk minēto.

[4.1] No pušu noslēgtā pirkuma līguma secināms, ka /pers. B/ pārdod un /pers. A/ pērk dzīvokļa īpašumu, ka līgums taisīts notariāla akta formā.

Secināms, ka atbilstoši Notariāta likuma 83. un 87.[1] pantam, taisot notariālu aktu, zvērināts notārs ir pārbaudījis darījuma dalībnieku identitāti, rīcībspēju, noskaidrojis dalībnieku gribu un darījuma noteikumus, tai skaitā, izskaidrojis, ka abām pusēm vienojoties var atcelt pirkuma līgumu, izņemot gadījumus, kad ar to aizskartu trešo personu iegūtās tiesības (pirkuma līguma 3.lapa 10.punkts).

Tā kā dzīvokļa īpašumu /pers. A/ ir ieguvusi viņas laulības laikā ar /pers. C/, zemesgrāmatā nav norādes, ka īpašums būtu /pers. A/ atsevišķa manta, uzskatāms, ka pirkuma līgumu nevar atcelt pusēm vienojoties, jo tas skar /pers. C/ tiesiskās intereses.

Šādos apstākļos uzskatāms, ka vērtējot pušu darījuma šķiru un raksturu, vērā ņemami darījuma noslēgšanas apstākļi, forma un pierādījumi nevis pušu paskaidrojumi.

Tādejādi prasība nevar tikt apmierināta sakarā ar tās atzīšanu.

[4.2] Tomēr tiesai nav pamata vērtēt darījuma šķiru, jo uzskatāms, ka lietā ir iestājies prasības noilgums. Šai sakarā nodibināms, kāda veida prasība ir celta.

[4.2.1] Uzskatāms, ka minētā prasība nav uzskatāma par korroborācijas prasību (Civillikuma 1479.pants), jo strīdus īpašums ir korroborēts zemesgrāmatā un /pers. A/ īpašuma tiesības /pers. B/ neapstrīd.

Tā kā strīds ir starp pusēm un trešo peronu, kura ir ieinteresēta pušu noslēgtā darījuma šķirā, tādejādi celtā prasība neatbilst atzīšanas prasības kritērijiem.

[4.2.2] Nevar piekrist prasītājai, ka prasījums neatbilst Civillikuma 1401.pantā noteiktai saistību tiesību definīcijai sakarā ar to, ka darījums ir izpildīts un nekāda vienas puses darbība par labu otrai nav jāveic.

Tiesiskās attiecības no pušu noslēgtā pirkuma līguma, kā arī no pušu ieskatā gribētā dāvinājuma līguma viennozīmīgi uzskatāmas par saistību tiesībām, jo šīs tiesiskās attiecības ir reglamentētas Civillikuma Ceturtajā daļā.

Ņemot vērā to, ka pušu starpā nav strīda par dzīvokļa īpašuma tiesībām vai korroborāciju, bet par darījuma, uz kura pamata prasītāja ieguvusi īpašuma tiesības, šķiru, secināms, ka prasījums izriet no saistību tiesībām.

[4.2.3] Atbildoši tiesību doktrīnai paustajām atziņām "..personiska prasība tāpat kā īpašuma prasība noilgst 10 gadu laikā, un līdz ar to, ja 10 gadu laikā nav celta prasība par līguma izpildi un tā ierakstīšanu zemesgrāmatā, tad prasības tiesības tiek zaudētas." (sk. *A.Grūtups, E.Kalniņš. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums.- Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 127.lpp.*).

Augstākās tiesas 2016.gada 22.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-397/2016 pausta atziņa, ka "..ceļot tiesā prasību par līguma korroborāciju vairāk kā desmit gadus pēc tā noslēgšanas, ir iestājušās Civillikuma 1893.pantā paredzētās tiesiskās sekas."

Saistību tiesība izbeidzas, ja tiesīgā persona tās pienācīgi neizlieto likumā noteiktā noilguma termiņā (Civillikuma 1893.pants), kas saskaņā ar Civillikuma 1895.pantu ir 10 gadi. Saskaņā ar Civillikuma 1896.pantu noilgums sāk tecēt ar to dienu, kurā prasījums ir tā nodibināts, ka pret parādnieku, kas nav izpildījis savu pienākumu, nekavējoties var celt prasību, kaut arī tomēr vēl nebūtu ne parādnieks liedzies izpildīt, ne arī kreditors viņam to atgādinājis.

Pušu darījums noticis 2004.gada 25.martā, bet korroborēts zemesgrāmatā 2004.gada 23.novembrī. Savukārt prasība tiesā celta 2020.gada 11.augustā.

Faktiskais strīds lietā pastāv starp pusēm, ievērojot to, ka īpašuma tiesību iegūšana uz dāvinājuma līguma pamata var būt pamats atzīt strīdus dzīvokļa īpašumu par /pers. A/ atsevišķu mantu, bet īpašuma tiesību iegūšana uz pirkuma līguma pamata pieļauj pierādīt laulāto kopīgas mantas esību.

[4.3] Tā kā dzīvokļa īpašumu prasītāja /pers. A/ ieguvusi laulības laikā, zemesgrāmatā nav atzīmes par to, ka nekustamais īpašums būtu prasītājas atsevišķa manta, tiesas ieskatā prasītājas tiesības prasīt pirkuma līguma atsevišķu punktu atzīšanu par simulatīviem un īpašuma tiesību iegūšanas tiesiskā pamata grozīšanu radās uzreiz pēc līguma noslēgšanas.

Nevar piekrist prasītājai, ka prasības noilguma termiņš būtu saistāms ar /pers. C/ prasības celšanas brīdi. Kā norādīts juridiskajā literatūrā "..likumisko interesi atzīst tad, ja tiesiskajās attiecībās pastāv nenoteiktība, kas personas tiesisko stāvokli apdraud vai aizskar, un ar spriedumu šī nenoteiktība var tikt novērsta. Likumiskas intereses esības atzīšanai nav vajadzīgs tas, lai fakts, kas dod šai interesei pamatu, jau būtu sagādājis prasītājam zaudējumu vai būtu atklājis nepieciešamību novērst šo zaudējumu." (sk. *Kārkliņš J., Brants E. Negatīvā atzīšanas prasība civilprocesā. Jurista Vārds, 2017.gada 28.marts, Nr.13, 24.lpp.*).

Kā atzīts Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2020.gada 30.decembra lēmumā par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2020-08-01 *"...ar jēdzienu "likumiska interese" ir saprotama personas interese gūt saistošu apstiprinājumu noteiktu tiesisko attiecību pastāvēšanai vai nepastāvēšanai, kā arī to saturam, ja no šāda apstiprinājuma ir atkarīgas tieši šīs personas subjektīvās tiesības vai juridiskie pienākumi.[...] Tādēļ gadījumā, kad personas tiesības vēl nav aizskartas, atbilstoši Satversmes 92.panta pirmajam teikumam persona ir tiesīga aizsargāt savas likumiskās intereses, vēršoties tiesā ar prasību sniegt saistošu apstiprinājumu konkrētu, personas tiesisko stāvokli ietekmējošu tiesisko attiecību pastāvēšanai vai nepastāvēšanai, kā arī to saturam."*.

Pievienojoties minētajām atziņām, nav saskatāms, ka būtu pastāvējuši šķēršļi /pers. A/ celt līdzīga satura prasību uzreiz pēc līguma noslēgšanas. Uzskatāms, ka /pers. A/ tiesiskā interese prasības celšanā radusies ar līguma noslēgšanas brīdi, jo katrai darījuma šķirai ir savi būtiskie darījuma noslēgšanas nosacījumi bez kuriem darījums nav spēkā, kā arī katra darījuma šķira rada noteiktas sekas, tai skaitā pret trešajām personām, ko prasītājai vajadzēja apzināties un saprast.

Apstāklis, ka nekādas pretenzijas vai iebildumus neviena persona pret prasītāju nebija izvirzījusi, nepārceļ prasības noilguma termiņa sākumu, jo Civillikuma 1896.pants nekādu atgādinājumu vai pretenziju izteikšanu neparedz.

[4.4] Ņemot vērā trešās personas interesi, prasība nevar tikt apmierināta sakarā ar tās atzīšanu. Tiesas sēdē puses apstiprināja, ka līdz /pers. C/ pretenziju uz īpašumu pieteikšanai pusēm nebija vienai pret otru nekādu pretenziju, tādejādi nav saskatāmi Civillikuma 1906.pantā noteiktie apstākļi, kas

pārtrauktu prasības noilgumu.

[4.5] Novērtējot minēto, uzskatāms, ka prasītāja tai piešķirtās prasības tiesības nav likumā noteiktajā termiņā izmantojusi, līdz ar ko lietā ir iestājies prasības noilgums, kas ir pamats prasības noraidīšanai, nevērtējot pārējos lietas apstākļus un citus iesniegtos pierādījumus, kā arī pušu argumentus.

[5] Par minēto spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza prasītāja /pers. A/, norādot, ka pārsūdzēto spriedumu neuzskata par pamatotu un tiesisku šādu apsvērumu dēļ.

[5.1] Prasītājas celtās prasības priekšmets ir darījuma simulatīvais raksturs, tā nav prasība par kādas saistības izpildes noteikšanu parādniekam. Līdz ar to šādā prasībā nav piemērojami Civillikuma noteikumi par noilgumu.

Ievērojot Civillikuma 1893., 1910.pantu, lietā nav tādas saistības, kura būtu izbeigusies ar noilgumu. Tiesa nav secinājusi, kāda konkrēta saistība ir izbeigusies ar noilgumu.

Ievērojot Civillikuma 1401.-1404.pantu, 1427.pantu, 1439.pantu, prasībā nav kreditora un parādnieka, kā arī netiek izteikts prasījums par saistību tiesībām un to izpildi, tās jau ir izpildītas – gan īpašuma tiesību atdošana, gan korroborācija.

[5.2] Ievērojot kasācijas instances tiesas spriedumos Civillikuma 1439.panta satura un piemērošanas aspektu skaidrojumus (sk. *Senāta 2017.gada 29.novembra spriedumu lietā Nr.SKC-266/2017, 2019.gada 28.jūnija spriedumu lietā Nr.SKC-186/201, 2019.gada 30.augusta spriedumu lietā Nr.SKC-179/2019, 2020.gada 12.novembra spriedumu lietā Nr.SKC-255/2020*), tāpat sastāva konstatēšanas iespējamību (sk. *Senāta 2019.gada 3.decembra sprieduma lieta Nr.SKC-376/2019 9.2.punktu*), lietā abi līgumi ir viena un tā paša nekustamā īpašuma atsavinājuma līgumi (darījumi), ieguvējas (prasītājas) īpašuma tiesības nostiprinātas zemesgrāmatā, un saskaņā ar Civillikuma 994.pantu viņa ir tā īpašniece un īpašuma tiesību nodošana netiek apstrīdēta. Abām darījuma dalībniecēm bija saskaņota griba nodot un pieņemt dzīvokļa īpašuma tiesības.

Korroborācija ir tikai darījuma rezultātā notikušo tiesiskā stāvokļa izmaiņu ierakstīšana likumā paredzētā publiskā reģistrā – zemesgrāmatā. Ierakstam zemesgrāmatā ir tiesības nodibinoša jeb konstitutīva nozīme, jo ieraksta brīdī rodas lietu tiesības uz nekustamo īpašumu. Korroborācija ir darījuma izpildes rezultāts nevis darījuma spēkā esamības priekšnoteikums vai formas elements (sk. *K.Balodis. Ievads civiltiesībās. Zvaigzne ABC, 2007, 198.lpp.*).

Spriedumā tiesa pareizi secinājusi, ka prasītāja nav cēlusi korroborācijas prasību (6.1.1.punkts), taču vienlaicīgi norādījusi par prasības celšanu par līguma korroborāciju vairāk kā 10 gadus pēc tā noslēgšanas, un Civillikuma 1893.pantā paredzēto seku iestāšanos, t.i., sprieduma saturā ir būtiskas pretrunas, kas ļauj apšaubīt tā pamatotību un tiesiskumu.

[5.3] Prasība nav celta, lai atrisinātu strīdu starp pusēm, bet gan lai izpildītu Civilprocesa likuma 178.panta trešajā daļā noteikto saistībā ar /pers. C/ civillietā Nr.C73534819 izvirzīto prasījumu. Prasītājai ar /pers. C/ prasības celšanas brīdi radās subjektīvās tiesības un pienākums celt šo prasību.

Judikatūrā atzīts, ka procesuālais līdzeklis, kuru persona var izmantot, lai tiesiskā ceļā panāktu zemesgrāmatā izdarītā tāda ieraksta nepareizības novēršanu, kura iemesls saistīts, piemēram, ar nekustamā īpašuma atsavināšanas darījuma noformēšanu veidā, kādu līdzēji patiesībā nav gribējuši noslēgt, ir prasības par šā ieraksta izlabošanas celšanu tiesā, vienlaikus pieteicot arī prasījumu atzīt par spēkā esošiem un noteiktas juridiskas sekas izraisošiem līdzēju nopietni gribētā darījuma noteikumus (sk. *Senāta 2019.gada 3.decembra sprieduma lietā Nr.SKC-376/2019 9.1., 9.2.punktu*).

Izveidojusies stabila tiesu prakse un judikatūra par simulatīva darījuma apstrīdēšanas procesuālo formu (sk. *Senāta 2020.gada 30.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-364/2020*), par notariālā akta patiesīguma apstrīdēšanu (sk. *Senāta 2012.gada 18.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKC-176/2012*), par zemesgrāmatas ieraksta pamata grozīšanas kārtību (sk. *Senāta 2019.gada 3.decembra spriedumu lietā Nr.SKC-376/2019*). Prasītājas pienākums bija izpildīt šīs judikatūras atziņas un iesniegt prasības pieteikumu, norādot kā atbildētāju otro darījuma dalībnieci, lai tiesā aizsargātu savas intereses, jo konkrēto jautājumu nevar atrisināt sevišķās tiesāšanās kārtības lietās. Lai gan faktiski starp pusēm par to nepastāv strīds. To apliecina atbildējas paskaidrojumi un pušu 2021.gada 7.aprīlī noslēgtais izlīgums.

[5.4] Ja apelācijas instances tiesa secinās, ka jāpiemēro tiesību normas par noilgumu, tad jāņem vērā Civillikuma 1896.pants, jo nepieciešamību celt prasību tiesā radīja pienākums apstrīdēt rakstveida pierādījumu civillietā Nr.C73534819, kurā prasītājas laulātais, izmantojot darījuma pirkuma līguma šķiru, pieteica uz šī pamata savas tiesības uz laulāto kopmantu. Tad būtu jāņem vērā arī Civillikuma 1905.pants, kas nosaka, ka atgādinājums parādniekam pārtrauc noilgumu un Civillikuma 1906.pants, kas nosaka, ka noilgums tiek pārtraukts, ja tā tecējuma laikā parādnieks kaut kādā kārtā atzīst kreditora prasību.

Atbildētāja visu laiku kopš pirkuma līguma parakstīšanas dienas ir atzinusi faktu, ka starp prasītāju un viņu faktiski tika noslēgts dāvinājuma līgums, un visu laiku bija gatava atbilstoši patiesajai gribai izpildīt visas formalitātes. Spriedumā tiesa bez jebkādas motivācijas konstatējusi, ka nesaskata apstākļus, kas pārtrauktu prasības noilgumu.

Atbildētājā lietā nav atsaukusies uz noilgumu, jau kopš pirkuma līguma noslēgšanas viņa ir atzinusi, ka ir noslēgts simulatīvs līgums.

Trešās personas norāde uz noilguma iestāšanos ir vispārēja, nav norādīta šīs lietas konkrētā situācija – kāda saistība nav izpildīta, kuru vajadzēja prasīt izpildīt un kāda saistība ir izbeigusies. Vai dzīvokļa īpašuma tiesībām būtu jāpāriet atpakaļ atbildētājai. Trešā persona nekādus prasījumus šajā lietā nav pieteicis.

[5.5] Lietā rakstveida pierādījumi, liecinieku liecības, pušu paskaidrojumi pierāda tos faktus, uz kuru pamata prasība ir apmierināma. Trešās personas paskaidrojumi nonāk pretrunā ar šiem pierādījumiem un tiek sniegti savās interesēs, pārkāpjot Civilprocesa likuma $9.^{1}$ pantā noteikto patiesības paušanas pienākumu sniegt tiesai patiesas ziņas par faktiem un lietas apstākļiem.

[5.6] Tiesa bez pamata atteica apstiprināt izlīgumu, jo netika sniegta konkrēta motivācija, kādas tiesības vai ar likumu aizsargātās tiesības tiek aizskartas konkrētās lietas kontekstā.

[5.7] Apelācijas sūdzības iesniedzēja lūdz prasību apmierināt.

[6] Tiesas sēdē prasītāja /pers. A/ un prasītājas pilnvarotā pārstāve advokāte Sarmīte Bite prasību un apelācijas sūdzību uzturēja. Advokāte Sarmīte Bite sniedza paskaidrojumus atbilstoši prasības pieteikumā un apelācijas sūdzībā norādītajiem apstākļiem un argumentiem.

Tiesas sēdē atbildētāja /pers. B/ prasību, apelācijas sūdzību atzina par pamatotām, paskaidrojot par tiem apstākļiem, kas norādīti paskaidrojumos par prasību.

Trešā persona /pers. C/ prasību un apelācijas sūdzību neatzina, nolasot rakstveida paskaidrojumus (lietas 123.-125.lapa), kuros norādīts, ka pirmās instances tiesas spriedums ir pamatots un tiesisks.

Motīvu daļa

[7] Zemgales apgabaltiesa, noklausījusies lietas dalībnieku paskaidrojumus, pārbaudījusi un novērtējusi pierādījumus, liecinieku liecības, apelācijas sūdzības argumentus, secina, ka prasību nav pamata apmierināt.

[7.1] Civilprocesa likuma 426.panta pirmajā daļā noteikts, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Šā likuma panta otrā daļa paredz, ka apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā. (..).

No apelācijas sūdzības satura izriet, ka prasītāja pārsūdz pirmās instances tiesas spriedumu pilnā apjomā.

Zemgales apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums, vērtējot celto prasību, ir pareizs un pilnībā pietiekams, un atbilstoši pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā paustajai argumentācijai.

Ņemot vērā minēto, Zemgales apgabaltiesa uzskata par nepieciešamu sniegt savu vērtējumu argumentiem, kurus prasītāja norādījusi savā apelācijas sūdzībā par pirmās instances tiesas spriedumu.

[7.2] Izvērtējot prasītājas pilnvarotās pārstāves paskaidrojumus un apelācijas sūdzības saturu, lietā ir pamats secināt, ka nav strīda par faktiem, kas konstatēti pārsūdzētajā spriedumā, proti: ka /vieta/ zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/pamatojoties uz 2004.gada 25.marta pirkuma līgumu prasītājai ir nostiprinātas īpašuma tiesības uz dzīvokļa īpašumu; ka pušu noslēgtais pirkuma līgums taisīts notariāla akta formā, līdzējiem vienojoties par pirkuma maksu Ls 2724 (3393,52 *euro*), kur pirkuma līgumā norādīts, ka notariāls akts ir nolasīts līdzējām un pārtulkots krievu valodā, ka līdzēji apstiprina, ka viņiem ir saprotams šā akta saturs un nozīme, viņi to atzīst par pareizu un abpusēji izdevīgu, ka aktā lietotajiem jēdzieniem un formulējumiem puses piekrīt un apliecina, ka tas sastādīts pareizi; ka dzīvokļa īpašums iegūts prasītājas un trešās personas laulības laikā; ka trešā persona /pers. C/ cēlis prasību pret prasītāju par laulāto kopmantas sadali.

Līdz ar to piemērojama Civilprocesa likuma 430.panta trešā daļa.

Lietā nav strīda, ka atbildētāja /pers. B/ ir prasītājas /pers. A/ māte.

[7.3] Ceļot prasību tiesā, prasītāja pamatojoties uz Civillikuma 1439.pantu izvirzījusi prasījumu pret atbildētāju par pušu noslēgtā pirkuma līguma atzīšanu par simulatīvu ar pakārtotiem prasījumiem.

Kā norādīts prasībā un apelācijas sūdzībā, tad prasītāja šo prasību ceļ, lai izpildītu Civilprocesa likuma 178.panta trešā daļā noteikto – lai apstrīdētu notariālā akta patiesīgumu.

Tiesību doktrīnā norādīts: "Puse, pret kuru akts iesniegts, var vērst savu iebildumu uz to, lai darījumu atzīst simulētu vai fiktīvu, kas īstenībā slēpj citu darījumu, vai par tādu, kas slēgts izskata pēc. Pamatojoties uz Civīllik. 2951., 2952., 3848., un 4035.p. un (..), tiesai šādā gadījumā jāizdara materiālā pārbaude, jāatrisina grūts uzdevums, kurš no diviem darījumiem (dokumentā izteiktais vai otras puses apgalvotais) satur sevī akta sastādītāja īsto gribu, ar ko tikai jārēķinās (sal. Civīllik. 3850.p.). Tam apstāklim, ka attiecīgais darījums ietverts publiskā dokumentā, kas taisīts amatpersonai vai notāram piedaloties, nav izšķirošas nozīmes, jo šāda akta iekšēja gribas satura pilnīgu saskaņu un sastādītāju un dalībnieku īsto gribu, kura bieži vien ir apslēpta, amatpersonai nav iespējams pārbaudīt. Bieži ir gadījumi, kad puses slēdz pirkuma-pārdošanas līgumu, apslēpjot to zem dāvināšanas formas un otrādi, ko, saprotams, ne notārs, (..) nevar zināt. Tamdēļ arī publisko aktu iekšējo saturu var apstrīdēt, pie kam, protams, *onus probandi*, ka akta iekšējais saturs neatbilst viņu formai un redakcijai, gulstas uz pusi, kas to apgalvo" (sk. *Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 340.-343.lpp.*).

Senāts, izskatot lietu, kurā kreditors lūdza vērst piedziņu uz parādnieces atdāvināto atbildētājam nekustamo īpašumu, bet atbildētājs iebilda, ka faktiski līdzēju griba bija noslēgt nevis dāvinājuma, bet mantojuma sadales līgumu, norādīja, ka darījumu, kas vēlāk ierakstīts zemesgrāmatā, varēja apstrīdēt vienīgi tādā kārtībā, kāda noteikta Civilprocesa likuma 178.panta trešajā daļā, t.i., ceļot pret otru līguma dalībnieci atsevišķu prasību, kura vērsta uz formāli noslēgtā vienošanās akta atzīšanu par simulatīvu, saglabājot tam patiesi domātā mantojuma sadales līguma spēku un zemesgrāmatā ierakstītā īpašuma tiesību iegūšanas tiesiskā pamata izlabošanu. Tāpat Senāts norādīja, ka ar noteikto procesuālo kārtību likumdevējs akcentējis svarīgu tiesību principu, kuram atbilstoši ierakstu zemesgrāmatā nav iespējams grozīt citādi, kā tikai uz attiecīgā darījuma dalībnieku savstarpējas vienošanās, kas pievienota notāra apliecinātam nostiprinājuma lūgumam, vai likumīgā spēkā nākuša tiesas sprieduma pamata (sk. *Senāta 2019.gada 3.decembra sprieduma lietā Nr.SKC-376/2019 9.1.punktu*).

Ievērojot minēto, prasītāja izmantojusi procesuālo līdzekli prasības celšanu, lai ar spriedumu panāktu zemesgrāmatā izdarītā tāda ieraksta nepareizības novēršanu, kuras iemesls saistīts, ar nekustamā īpašuma atsavināšanas darījuma noformēšanu veidā, kādu līdzēji patiesībā nav gribējuši noslēgt, vienlaikus pieteicot arī prasījumu atzīt par spēkā esošiem un noteiktas juridiskas sekas izraisošiem līdzēju nopietni gribētā darījuma atsevišķus noteikumus.

Līdz ar to tiesai jāveic konkrētā pirkuma līguma materiālā pārbaude no tā iekšējā spēka un nozīmes novērtēšanas, ievērojot *onus probandi* (pierādīšanas pienākums).

[7.4] Personas subjektīvo tiesību īstenošana notiek procesuālo tiesību normās noteiktajā kārtībā, kā tas vispārīgi norādīts Civilprocesa likuma 1.panta pirmajā daļā – katrai fiziskajai vai juridiskajai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā.

"Tā kā ceļot prasību, prasītājs cenšas atjaunot savas no atbildētāja aizskartās tiesības vai panākt no atbildētāja apstrīdēto tiesību atzīšanu, tad prasītājam jāpierāda: 1) ka viņam tādas tiesības pieder (prasības aktīvais pamats) un 2) ka atbildētājs tās aizskāris (prasības pasīvais pamats). [..].

Prasības pasīvā pamatā prasītājam jāpierāda visi tie viņa tiesību traucējumi no atbildētāja puses, kas izteicas atbildētāja aktīvā darbībā, uz ko tam nebija tiesību, bet prasītājam nav jāpierāda tiesību traucējumi, kas izteicas atbildētāja pasivitātē, viņa bezdarbībā" (*Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 341., 343.lpp.*).

Atbilstoši celtās prasības saturam lietā ir pamats uzskatam, ka prasības aktīvā pamatā prasītājas tiesības celt pirkuma līgumu apstrīdēšanas prasību atbilstoši likumā formulētajiem priekšnoteikumiem. Savukārt kā prasības pasīvais pamats norādīti apstākļi, ka trešā persona /pers. C/, izvirzot civillietā Nr.C73534819 prasījumu atzīt dzīvokļa īpašumu par laulāto kopīgu mantu, apstrīd prasītājas norādīto īpašuma tiesību iegūšanas pamatu.

Ievērojot šo prasītājas celtās prasības pasīvā pamatā norādīto tiesību traucējumu, Zemgales apgabaltiesa secina, ka prasītāja lietā nav pierādījusi viņas tiesību traucējumu no atbildētājas puses, jo atbildētāja /pers. B/ atzīst gan prasības pamatā esošos faktus un apstākļus, gan arī pašu prasības pamatu.

Profesors V.Bukovskis Civīlprocesa mācību grāmatā attiecībā uz prasības atzīšanu kā pierādījumu, atsaucies uz Latvijas Senāta spriedumos norādīto: "Prasības atzīšana nemaz neuzliek tiesai par pienākumu prasību apmierināt, ja lietā iestājusies trešā persona, kura cēlusi noteiktas ierunas pret konkrēto prasību un ja tiesa šādas ierunas atrod par pamatotām: trešās personas tiesības, kura, iestādamās lietā atbildētāja pusē, ņem lietā dalību līdz ar atbildētāja pusi, un pašas atbildētājas puses atzīšanas sekas attiecībā uz trešo personu apspriežamas uz tiem pašiem pamatiem, kā atzīšanas sekas, kuru taisa viens no attiecīgās procespuses vairākiem dalībniekiem (..): ja prasības priekšmets nav dalāms, tad viena dalībnieka atzīšana neizrāda sekas (Sen. spr. 1927.g. Nr.154 un 1926.g. 30 IX. Nr.120 Zīle I.: 1926.g. 28.X. Neikšana I. Nr.217)" (sk. *Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 376.lpp.*).

Ņemot vērā minēto un apstākli, ka /pers. C/ lietā nav pieaicināts ne prasītājas, ne atbildētājas pusē, un prasības pasīvā pamatā ir norādīts tiesību traucējums no trešās personas puses, kura prasību neatzīst, tad apstāklis, ka lietā pastāv pierādījums par prasības atzīšanu, un atbildētāja civillietā Nr.C73534819 sniegusi liecības par pušu gribas izpaudumu slēgt dāvinājuma līgumu, tiesai nedod pamatu neņemt vērā trešās personas ierunas pret

konkrēto prasību.

Minētā sakarā pirmās instances tiesai bija pamats neapstiprināt pušu izlīgumu.

[7.5] Prasītāja atbilstoši norādīto interešu aizskārumam lietā pieaicinājusi /pers. C/ kā trešo personu. /pers. C/ lietā noteiktas puses procesuālās tiesības un pienākumi saskaņā ar Civilprocesa likuma 80.panta otro daļu, izņemot tiesības grozīt prasības pamatu vai priekšmetu, palielināt vai samazināt prasījuma apmēru, atteikties no prasības, atzīt prasību, vai noslēgt izlīgumu, kā arī prasīt tiesas sprieduma izpildi.

Šādos apstākļos, pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas viedoklim, trešajai personai ir tiesības atsaukties uz noilguma termiņa notecējumu un nevis par neizpildītu kādu saistību, neskatoties, ka atbildētāja nav atsaukusies uz noilguma termiņu.

[7.6] Senāta praksē norādīts, ka indivīda subjektīvo tiesību (civilo tiesību) aizsardzībai Civilprocesa likuma 1.panta pirmās daļas aspektā civilajā tiesvedībā tiek piemēroti atbilstoši šo tiesību aizsardzības līdzekļi – tiesību atzīšana, tā stāvokļa atjaunošana, kāds bija līdz tiesību aizskārumam, tiesību aizskarošas darbības aizliegums, piespiešana izpildīt pienākumu, tiesiskās attiecības grozīšana un izbeigšana, nodarīto zaudējumu piedziņa u.c. (sk. piemēram, *Senāta 2020.gada 20.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKC-182/2020 (ECLI:LV:AT:2020:0428.C32256014.9.S)*).

Prasītāja pirmkārt izvirzījusi atzīt zināmas tiesiskas attiecības neesību – materiāltiesisku prasījumu, apelācijas sūdzībā norādot, ka prasības priekšmets ir darījuma simulatīvais raksturs. Ņemot vērā, ka tiesai likts priekšā pārbaudīt pirkuma līguma iekšējo saturu, lietā ir pamats runāt par saistību tiesību.

Saskaņā ar Civillikuma 1427.pantu pie tiesiska darījuma būtības pieder tā taisītāja gribas izteikums, bet divpusējā vai vairākpusējā darījumā vajadzīgs visu tā dalībnieku saskanīgs gribas izteikums.

Simulatīva darījuma gadījumā formāli pastāv divi atšķirīgi gribas izpaudumi.

Par simulatīva darījuma spēkā esības jautājumu ir reglamentēts Civillikuma 1439.pantā.

Tādējādi arī gadījumā, kad darījums bijis simulatīvs, līdzēju griba tikusi pausta, noslēdzot šo darījumu, pusēm šobrīd lietā apgalvojot, ka gribas izpaudumi bijuši atšķirīgi.

Pušu pirkuma līgums noslēgts 2004.gada 25.martā notariāla akta kārtībā (lietas 15.-14.lapa), prasītājai nostiprinātas īpašuma tiesības uz dzīvokļa īpašumu 2004.gada 23.novembrī. Savukārt prasība par šī darījuma atzīšanu par dāvinājuma līgumu tiesā celta 2020.gada 11.augustā (lietas 5.lapa).

Civillikuma 1893.pants noteic, ka saistību tiesības izbeidzas, ja tiesīgā persona tās pienācīgi neizlieto likumā noteiktajā noilguma termiņā.

Saskaņā ar Civillikuma 1895.pantā noteikto visas saistību tiesības, kuras nav noteikti izņemtas no noilguma ietekmes un kuru izlietošanai nav likumā noteikti īsāki termiņi, izbeidzas, ja tiesīgā persona tās neizlieto desmit gadu laikā.

Tiesību doktrīnā atzīts, ka noilguma institūts civiltiesībās veidots ar mērķi novērst nenoteiktību mantiskajās attiecībās, radīt skaidrību tad, ja kāda persona ilgstoši neīsteno tiesības vai neprasa novērst iespējamo strīdu par tām (sk. *K.Torgāns. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 315.lpp., 276.lpp.*).

Civillikuma 1896.pants noteic, ka noilgums sāk tecēt ar to dienu, kurā prasījums ir tā nodibināts, ka pret parādnieku, kas nav izpildījis savu pienākumu, nekavējoties var celt prasību, kaut arī tomēr vēl nebūtu ne parādnieks liedzies izpildīt, ne arī kreditors viņam to atgādinājis. Saskaņā ar to noilguma tecējuma iesākumam vajadzīgs: nosacītiem prasījumiem – lai nosacījums jau būtu noskaidrojies, bet terminētiem prasījumiem – lai termiņš jau būtu notecējis.

Ņemot vērā to, ka darījuma dalībnieku griba notariālā aktā ir pausta, noslēdzot darījumu, tad atskaites punkts noilguma termiņa tecējuma sākumam šāda darījuma apstrīdēšanai vienmozīmīgi ir darījuma noslēgšanas diena.

Laulāto mantisko attiecību forma un laulības šķiršanas brīdis ar laulātā izvirzīto prasījumu nevar ietekmēt noilguma termiņa tecējumu darījumā, kurā viens laulātais ir darījuma puse. Tādējādi nav pamatoti prasītājas argumenti, ka pirmās instances tiesa, vērtējot prasījumu, nav piešķīrusi nozīmi faktam par trešās personas laulības šķiršanas lietā pieteikto prasījumu.

Noilgums nav šķērslis prasības pieteikuma iesniegšanai, tā pieņemšanai un tiesvedības ierosināšanai, bet, konstatējot noilguma iestāšanos, ja uz tā iestāšanos norāda kāds no lietas dalībniekiem, prasība ir noraidāma (sk. *Augstākās tiesas 2017.gada 16.oktobra sprieduma lietā Nr.SKC-369/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1016.C30425814.1.S) 7.3 punktu*).

Nav strīda par to, ka no darījuma noslēgšanas dienas līdz prasības celšanas dienai ir pagājis laiks, kas pārsniedz desmit gadu garumu.

Apelācijas instances tiesa, līdzīgi kā pirmās instances tiesa, atzīst, ka nav konstatējams neviens no noilguma pārtraukšanas pamatiem (Civillikuma 1905., 1906.pants), jo no atbildētājas nav sekojusi tāda darbība, kas būtu atzīstama par noilguma pārtraukumu. Turklāt dzīvokļa īpašuma ķīlas ņēmējam puses ir norādījušas konkrēto līgumu, lai prasītāja iegūtu īpašuma tiesības uz dzīvokļa īpašumu ar bankas piekrišanu (lietas 16.-17., 42.-44., 45., 77.lapa). Pierādījumi par atgādinājumu lietā nav atrodami.

Tā kā lietā prasītāja nav pierādījusi noilguma pārtraukšanu, noilguma termiņa notecējums ir patstāvīgs pamats prasības par pirkuma līguma atzīšanu par simulatīvu noraidīšanai.

[7.7] Ņemot vērā nodibināto prasības priekšmetu, apelācijas instances tiesa piekrīt apelācijas sūdzībā norādītajam, ka pārsūdzētā sprieduma saturā ir būtiskas pretrunas saistībā ar secinājumu, ka prasītāja nav cēlusi korroborācijas prasību un vienlaicīgi tiesai norādot, ka prasības celšanu par līguma korroboráciju vairāk kā 10 gadus pēc tā noslēgšanas, ir iestājušas Civillikuma 1893.pantā paredzētās sekas, taču minētais apstāklis nav novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

[7.8] Pirmās instances tiesas spriedums, neskatoties uz konstatēto pretrunu, atbilst lietā iesniegtajiem pierādījumiem un tiesību normām, tiesa lietas apstākļus ir novērtējusi pareizi un objektīvi, un prasību pamatoti noraidījusi, nevērtējot pārējos lietas apstākļus, citus pierādījumus, kā arī pušu argumentus.

[7.9] Tā kā prasība noraidāma, prasītājai pašai jāuzņemas tiesāšanās izdevumi.

Lietā pirmās instances tiesā radušies ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kurus pirmās instances tiesa aprēķinājusi 10,92 *euro* apmērā (lietas 2.lapa), un kas nav samaksāti. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktu, 42.panta otro daļu minētie nesamaksātie izdevumi piedzenami no prasītājas valsts labā.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 204.[1] pantam prasītājai nosakāms termiņš sprieduma daļā par ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu piedziņu labprātīgai izpildei.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.-434.pantu Zemgales apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ prasību pret /pers. B/ par pirkuma līguma atzīšanu par simulatīvu, zemesgrāmatā ierakstītā īpašuma tiesību iegūšanas pamata

grozīšanu.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 10,92 *euro*, kas iemaksājami Valsts kasē, konta numurs LV51TREL2190458019000, kā saņēmēju norādot Tiesu administrāciju, reģistrācijas Nr.90001672316, un iemaksas mērķi: 21499, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi civillietā Nr. C73503020.

/pers. A/ noteikt termiņu sprieduma daļā par ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu piedziņu labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Šajā termiņā valsts labā piedzenamo ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu samaksu apliecinošs dokuments iesniedzams Zemgales apgabaltiesā.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Zemgales apgabaltiesā un veicot drošības naudas 300 *euro* apmērā samaksu. Drošības naudas samaksa veicama kontā ar šādiem rekvizītiem: Saņēmējs: Latvijas Republikas Augstākā tiesa, Reģ.Nr.90000068892, Saņēmēja banka: Valsts kase Konta Nr.LV83TREL8280010000000, Iemaksas mērķis: dati personas vai lietas identificēšanai.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese D. Baltā

Tiesnese A. Misiuna

Tiesnesis J. Siliņš

Dokuments parakstīts elektroniski ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.
Dokumenta oriģināls glabājas Tiesu informācijas sistēmā.